

Nr 2 2010

BYMISJON

Jobb med opptur

«Arbeidslinja» gir erfaring og fellesskap

Portrett: Tahirah Iqbal

Fra isolert mor til rådgiver for muslimske kvinner

Tema:

Omsorg ved livets slutt

– Døden er også en høytid

KIRKENS
BYMISJON

MØTESTEDET

I Skippergata i Oslo ligger det en vanlig kafé for vanlige gjester som betaler for seg, møter andre gjester, spiser godt og nyter en god atmosfære.

Møtestedet er et av Kirkens Bymisjons tilbud for mennesker i rusmiljøene i Oslo. Her tilbyr våre ansatte og frivillige normalitet og stabilitet til gjester som befinner seg i en svært vanskelig livssituasjon og strir med sammensatte problemer. Dette er mennesker som ofte ikke blir sett for annet enn sine problemer. I deres daglige kamp er Møtestedet stadig den samme vanlige kafeen med de samme trygge personene som kjenner dem.

Ofta fungerer Møtestedet som nærmeste pårørende for sine gjester. Hit kommer de for å sortere tankene sine, rådslå og få hjelp til å formulere hva de trenger. Av og til for å få følge til et offentlig kontor eller en legetime. I Skippergata ligger det en vanlig kafé. En veldig uvanlig, vanlig kafé!

INNHOOLD

Tema: Omsorg ved livets slutt

– Døden er også en høytid _____ s 4–7

Innsiden Myter i prostitusjonsdebatten _____ s 8

Flere vil testamentere _____ s 10

Portrettet Tahirah Iqbal. – Alt er i hjertet

Fra isolert småbarnsmor til rådgiver for muslimske kvinner s 12–14

Fotoreportasje Arbeid med opptur _____ s 15–17

Frivillig Trofast som frivillig _____ s 18–19

Æresord Arne Berggren: *Helt unormalt* _____ s 20–21

Kontakt oss Markedsavdelingen _____ s 23

Byblikket _____ s 24

Hamlet er i ferd med å forberede dagens ryddeøkt i Lillestrøm sentrum. Les om Arbeidslinja på sidene 15–17

LEDER

Informasjonsblad
for Stiftelsen
Kirkens Bymisjon Oslo
Tollbugata 3,
0152 Oslo
Telefon 22 36 55 00

E-post:
firmapost@bymisjon.no

Hejmeside:
www.bymisjon.no

I redaksjonen:
Atle Briseid (redaktør)
atle.briseid@bymisjon.no

Per Frogner (ansvarlig)
per.frogner@bymisjon.no

Torstein Ihle
torstein.ihle@bymisjon.no

Lay-out:
Jorunn Waaler
www.waalerdesign.no

Forsidefoto:
Torstein Ihle

Trykk:
Prinfo Unique

Opplag:
52 000

IK-kontrollert
innsamlingskonto:
7011 05 18593

Å feire livet

Etter en usedvanlig kald vinter gjør det ekstra godt når våren melder seg med all sin styrke. Med sine farger, lukter og mangfoldige store og små øyeblikk. Den første sykkelturen på bar asfalt. Å endelig kunne gå ut i joggesko og kortermet igjen. Å sitte på en fortauskafé å se livet myldre i gatene. Å nyte de første blomstene som bryter igjen nom jordskorpa.

Våren er en livsfest. Det er som om alt rundt oss inviterer til feiring. Dødskreftene fikk ikke overtaket, denne gangen heller. Det passer veldig godt at påsken på våre breddegrader faller sammen med de første vårtegnene. Det er nesten så ingen trenger å forklare hva oppstandelse kan bety.

Bymisjonsarbeid i hele sin bredde består i å feire og fremme livskraftene, særlig når de utsettes for kulde og vanskelige kår. I motsetning til våren, er det ikke noe som alltid skjer av seg selv. Det krever tålmodig innsats, mye kunnskap og stort engasjement. Derfor er vi så glade for at så mange vil være med oss i arbeidet, enten som frivillige medarbeidere eller gjennom å støtte arbeidet økonomisk. Respekt, omsorg og rettferdighet er som andre grunnleggende menneskelige verdier: Det blir mer av dem, jo flere som deler. Og samtidig er det verdier som mange kan oppleve som mangelvare eller knapphetsgoder, selv i et samfunn som er så rikt på materielle goder som vårt. Å feire livet, det vil vi gjøre selv når døden melder seg. Komikeren Kristoffer Schau har skrevet en rørende og dypt alvorlig liten

bok om begravelser der det ikke kommer noen sørgende. «På vegne av venner», heter den, etter innskriften som ofte settes i dødsannonser. Venner – som vi alle er eller kan være.

Det er dessverre for mange som dør i ensomhet i byen vår. Derfor arbeider vi hver dag for å styrke eldreomsorgen og frivilligarbeidet. Vi vil gi best mulig omsorg ved livets slutt.

Det er naturlig nok ikke alltid så lett å snakke om eller tenke på livets sluttfase. Men våren og påsken minner oss om at vi kan tro på og feire livet også når vi vet at det går mot slutten. Derfor også en varm takk til alle som velger å støtte vårt arbeid gjennom minnegaver og testamentariske gaver. En gave for livet og til livet.

Sturla J. Stålsett
generalsekretær

Å vente på en solnedgang

Døden kan være både vanskelig og vakker. Ved Kirkens Bymisjons fem sykehjem i Oslo jobber de ansatte for å gjøre avslutningen på livet best mulig.

Tekst og foto: Atle Briseid

Ett år er gått siden Kåre Skaug mistet sin kjære Liv. Han ser på bildet som ble tatt etter vielsen på tinghuset i Rotterdam.

– Det var en avskjed med store bokstaver, sier Kåre Skaug. Han sitter i stua hjemme på Etterstad og tenker tilbake på dagen for et drøyt år siden da hans kone Liv døde. Bokhyller fra gulv til tak forteller at de begge likte å lese, og Kåre leste mye for Liv etter at hun ikke lenger klarte å spille av lydbøker. «Marsfioler», hvor handlingen er lagt til Berlin, var den siste boka.

– Berlin var vår første by. Det var der, på Olympiastadion, at jeg foreslo at vi skulle være sammen, sier Kåre.

Mye flytting. 59 år gammel fikk Liv svulst på hjernen. Hennes siste år var fullt av undersøkelser, operasjoner og flytting fra sted til sted. Åtte ganger ble hun flyttet mellom sykehus, hospice, korttids plass på sykehjem og leiligheten på Etterstad. I ettertid er Kåre kritisk til helsevesenets behandling av Liv. Han følte at hun ble behandlet som pakkepost. Liv ønsket å avslutte livet på hospice, men fikk bare et opphold på 14 dager. Fordi hun ikke var syk nok etter at de to ukene var over, måtte hun flytte igjen.

– Det var et sjokk. Jeg trodde hun skulle få bli der resten av livet, sier han.

Da hun fikk permanent plass på St. Halvardshjemmet lille julaften, fant de den tryggheten de ønsket.

– Jeg skulle ønske at Liv hadde kommet direkte til St. Halvardshjemmet etter at hun ble utskrevet som ferdigbehandlet fra sykehuset. Her var de svært flinke til å bli kjent med henne, og jeg fikk alltid følelsen av at det var positivt at jeg tilbrakte så mye tid hos henne. Jeg tror Liv

følte den samme tryggheten som meg, sier han.

Tidlig en morgen, fire dager før hun skulle ha fylt 60 år, ringte sykepleier Elin Anker og fortalte at situasjonen til Liv hadde forverret seg i løpet av natten. Kåre kastet seg i en drosje og rakk akkurat frem i tide. Liv trykket mannen sin hardt i hånden og døde. Tilbake satt Kåre med en rar tomhet, men også takknemlighet. I bisettelsen møtte han ansatte fra sykehjemmet, og i etterkant ble Kåre invitert til St. Halvardshjemmet flere ganger.

– Jeg dro tilbake til sykehjemmet for å avregere. Det var en positiv måte å si endelig farvel på. Dessuten fikk jeg fortalt hvor glad jeg var for alt de hadde gjort for Liv den siste tiden, sier han.

Flest dør på sykehjem. På St. Halvardshjemmet i Oslo rer sykepleier Elin Anker og bymisjonsprest Olga Tvedt opp sengen med et spesielt teppe som brukes i forbindelse med dødsfall. Anker tenner lys og setter friske blomster i en vase. For sykepleieren, som har spesialisert seg innenfor lindrende behandling, er det å gi omsorg til døende en normal del av arbeidet. Ifjor var det et dødsfall hver tredje uke i gjennomsnitt på hennes avdeling på sykehjemmet. De fleste av dem var eldre mennesker, men slett ikke alle.

– Sykehjemmene som fungerer som hospice i dag. Så kan du sammenlikne ressursene til hospicer og sykehus med forholdene på sykehjemmene, og spørre hvorfor det ikke er satt av større ressurser til å gi skikkelig omsorg ved livets slutt på sykehjem, sier Olga Tvedt.

« Å ha både prest og lege som kjenner beboerne og er tilgjengelige, er veldig viktig. Det er med på å skape trygghet og bidrar til gode faglige vurderinger. »

Over 40 prosent av alle nordmenn avslutter livet på et sykehjem. I store byer er andelen enda høyere, og den stiger for hvert år. Samtidig som en stadig større andel av befolkningen blir eldre og sykere, kortes liggetiden på sykehus ned. Derfor er det på sykehjem at flest mennesker avslutter livet.

Kirkens Bymisjon har siden 90-tallet arbeidet faglig og systematisk for at beboerne skal få en så god avslutning på livet som mulig. Helt fra en person kommer inn døra, jobber pleierne med å bli kjent med personen og kartlegge bakgrunn, interesser, livssyn, tanker om døden og ønsker for den siste tiden.

– Ofte er det beboerne selv som bringer temaet på banen. Andre ganger er det vi som gjør det. Noen snakker lett om dette, mens andre mangler språk. Likevel lekker det ut litt etter litt, ofte i form av metaforer. Uansett er forutsetningen for disse samtalene at vi klarer å skape et tillitsforhold, sier Anker.

For å sikre en best mulig omsorg ved livets slutt får alle ansatte ved Kirkens Bymisjons fem sykehjem i Oslo undervisning gjennom organisasjonens interne kursprogram. Bymisjonen har også utviklet fagmaterieell om temaet.

De ansatte lærer å samtale om døden, og om å gjøre etiske og medisinske vurderinger, lindre og gi omsorg på dødsleiet. Dessuten har alle sykehjemmene bevisst ansatt både en prest og en lege.

– Å ha både prest og lege som kjenner beboerne og er tilgjengelig, er veldig viktig. Det er med på å skape trygghet og bidrar til gode faglige vurderinger. Å bli flyttet til sykehus har ofte høye omkostninger, for pasienten så vel som for pårørende, sier hun.

Døden er naturlig. Bymisjonsprest Tvedt synes trenden om å kalle sykehjem for «bo- og rehabiliteringssenter» eller «aktivitetssenter», er paradoksal. Beboere på sykehjem er nemlig veldig syke. I gjennomsnitt har de 5–7 alvorlige diagnoser. 80 prosent har demens. Regjeringens omsorgsmelding fokuserer mye på aktivitet, men nevner ikke døden med ett ord.

– Døden er tabu i samfunnet vårt. Det foregår en slags tildekking, sier hun.

Derfor jobber hun for å gjøre døden til det det er, nemlig noe naturlig.

– Før døde mange hjemme. Da hadde folk et naturlig

forhold til døden. I dag er vårt bilde av døden grotesk. Vi ser bare den onde, brå døden fra nyhetsbildet. Få ser den naturlige, stille og vakre døden, sier Tvedt.

Etter å ha jobbet med omsorg ved livets slutt i mange år, ser bymisjonspresten på døden som en høytidsstund. Hennes erfaring er at de færreste av beboerne er redde for selve døden. Redselen dreier seg om smerter og ensomhet. Noen føler også sorg over at de må skilles fra sine kjære. Og når ikke beboeren har noen pårørende, sørger ledelsen for at det er ansatte som personen kjenner som sitter ved dødsleiet. De kan fortelle fra livet, syng sanger som personen kjenner, holde en hånd eller varsomt berøre den døende.

– Når døden nærmer seg, er vi der først og fremst som levende, dødelige medmennesker i et fellesskap med den døende og de pårørende – deretter som helsepersonell. Når vi anerkjenner dette fellesskapet, opplever vi at vi så å si overskriver rollene vi ellers har som pasient, pårørende og «ansatt». Det er viktig at vi som ansatte ikke later som vi har kontroll. Det har vi ikke. Men at vi tør å være tilstede i det likevel, det blir alltid verdsatt, sier Anker.

Estetikk er viktig. Etter et dødsfall er det ingenting som haster. Mange pårørende ønsker å tilbringe timer i rommet for å ta avskjed. Den avdøde stelles og rommet dekkes på med duker, lys og blomster. En koffert står klar på sykehjemmene med alt som trengs til timene etter et dødsfall.

– Det estetiske betyr mye for sorgprosessen. De pårørende skal få rikelig tid, og omgivelsene skal være vakre. Når folk er i den situasjonen, er små ting veldig viktige, sier Tvedt.

De aller fleste har et livssyn, i alle fall en ramme for hva som er viktig i livet. Dette kommer ofte til uttrykk i kriser. Både Anker og Tvedt tydelige på at ingen skal bli påtvunget religiøsitet i forbindelse med sitt dødsfall.

– Vi har veldig respekt for å ikke påtvinge religion på personer som ikke ønsker det. For å si det sånn: vi må ikke ta livssynet fra en humanetiker. Men vi skal heller ikke glemme at en stor del av beboerne er religiøse, sier Tvedt.

Etter et dødsfall blir et bilde av den avdøde stående i glass og ramme ute i fellesarealene i dagene etterpå. Det viser at man bryr seg om beboerne.

– Vi dekker ikke over eller springer bare videre. Vi har det høytidelige med oss. Ritualene er viktige, uavhengig av de pårørende. Det er like mye for vår egen skyld, sier Anker.

Ranveig Jerke har hatt et godt liv, men nå er hun klar for døden. På St. Halvardshjemmet har hun samlet alt hun eier, blant annet bilder av familie og mann.

– **Lengter etter døden.** På sitt rommet i tredje etasje sitter Ranveig Jerke. Hun fyller snart 94 år og synes det er greit at livet nærmer seg slutten.

– For ett år siden oppdaget jeg at jeg var den eldste i familien. Jeg kan ikke lenger gjøre noe for noen, og det har alltid vært viktig for meg å kunne være til hjelp og støtte. Jeg er så gammel at jeg synes at jeg har fått nok, sier hun.

Selv om hun er sliten, og beina ikke bærer like godt som de gjorde, har hun ikke mistet det humoristiske glimtet i øynene.

– Som jeg sier på spøk: jeg er gått ut på dato. Mange ganger lengter jeg etter døden, jeg lever jo på overtid. Jeg ønsker bare at de kan få meg skikkelig i jorda.

Ranveig ser tilbake på et godt liv. Sammen med mannen sin reiste hun mye. Som pensjonister tilbrakte de sommeren på hytta på Digerud, og høsten var de mye på reisefot. Østerrike var ett av Ranveigs favorittsteder. Hun har også vært i Russland og Amerika. – Jeg har fått med meg alt og har ikke forlist noe. Jeg har reist mye og hatt det godt. Derfor føler jeg ikke at jeg har noe jeg skulle ha gjort. Døden føles egentlig bare befriende, sier hun.

– Er du redd for noe?

– Hvis man ikke har det godt med seg selv, er man kanskje redd for å dø. Jeg har ikke tenkt så mye på hva som skjer etter døden. Jeg tror bare at jeg sovner, og så er alt ferdig.

Ranveig har ordnet alt: hytta og leiligheten er solgt eller overdratt til sine slektninger. Alt hun eier, har hun rundt

seg i rommet på St. Halvardshjemmet.

– Det er deilig å ha det avklart. Det er ingen ting som nager meg, sier hun.

Hun er komfortabel med å tilbringe sin siste levetid på et sykehjem.

– Hvis jeg selv skulle velge et sted hvor jeg skulle ende mine dager, kunne jeg ikke funnet et bedre sted. Her er alle sammen så hyggelige. Her er alle tingene mine. Her skal jeg være til jeg blir båret ut, sier hun.

PUBLIKASJONER OM TEMAET:

Omsorg ved livets slutt – en veileder til hjelp i det daglige arbeidet.

Når livet går mot slutten. Av Ulla Söderström.

Publikasjonene kan bestilles på:

www.bymisjon.no/utgivelser

Myter i prostitusjonsdebatten

«Prostitusjon er verdens eldste yrke»

«Prostitusjonen vil alltid finnes»

«Hva er så galt med at voksne mennesker velger å kjøpe og selge sex?»

Disse utsagnene dukker jevnlig opp i ulike debatter om prostitusjon. De gjentas stadig, og blir sjelden imøtegått. Men de har et klart underliggende budskap som ofte blir liggende som en føring i debattene: Prostitusjon får vi gjort lite med, det nytter ikke. Og det handler jo tross alt om voksne menneskers frie valg.

For å ta det første utsagnet først; «Prostitusjon er verdens eldste yrke». Dette er åpenbart uriktig. Trolig var jeger eller bonde et av de første yrkene som kunne defineres, ikke prostitusjon. Ikke er prostitusjon et yrke heller, etter manges oppfatning. Jeg har spurt en forsker på FAFO som har lang erfaring med prostitusjonsspørsmål om hvor uttrykket stammer fra. Hun har forsøkt å finne det ut, uten å lykkes. Det er derfor grunn til å stille spørsmål med prostitusjonenes «evigvarende» perspektiv. Den har ikke alltid eksistert. Er vi så sikre på at den alltid må eksistere?

Det bringer oss til det andre utsagnet; «Prostitusjonen vil alltid finnes.» Dette er ikke like åpenbart uriktig, men det er så unyansert at det i praksis blir usant. I Sverige har vi for eksempel sett at andelen menn som oppgir at de har kjøpt sex har sunket fra 13% i 1996 til 8% i 2008. Det er fortsatt mange som kjøper og selger sex i Sverige, men det har altså skjedd en dramatisk reduksjon på 12 år. I andre land har vi sett at prostitusjonen øker. Prostitusjon er ikke en gitt størrelse, men endrer seg i form og volum ut fra mange faktorer. Prostitusjonen, i bestemt form, finnes ikke. Og framtidens prostitusjon vet vi lite om.

Så det tredje utsagnet, dette at prostitusjon handler om voksne menneskers frie valg. Denne påstanden er etter min oppfatning en overforenkling som i praksis er en avsporing av debatten. Vårt senter (Nadheim) har lang erfaring med oppsøkende arbeid i gateprostitusjonen, og også på innemarkedet. Prostitusjon handler av og til om voksnes frie valg. Men oftest ikke. De som kjøper sex, i all hovedsak menn, har ofte et valg. Men de som selger sex, som regel kvinner, har ofte ikke noe reelt valg. De selger kanskje sex for å forsørge sine barn, for å betale gjeld til menneskehandlere og bakmenn, for å komme ut av fattigdom eller for å kunne sette seg en sprøyte heroin. En kan etter

mitt syn ikke drøfte prostitusjon som et fritt valg mellom voksne mennesker uten også å drøfte prostitusjon i lys av et makts-/avmaktsperspektiv, og et kjønnsperspektiv. Frie valg forutsetter handlingsalternativer, som ofte er fraværende for de som selger sex..

Noen tjener på at overnevnte utsagn lever i beste velgående. Ikke minst dem som ikke ønsker politisk innblanding i prostitusjonsmarkedet. Bakmenn, halliker og menneskehandlere for eksempel. Men også andre. De som selger sex ønsker at markedet blir minst mulig forstyrret. De trenger pengene. Og ikke minst de som kjøper sex. Altså en liten gruppe menn, i Norge på rundt 13%, som velger å lukke øynene for sexselgernes situasjon.

Det er også klart at det er noen som taper på at disse mytene lever godt. De som ønsker at prostitusjonen skal reduseres, de som tenker at politiske virkemidler kan endre bildet. De som tenker at prostitusjon er et hinder for likestilling. Og sexselgere som opplever prostitusjonen som en krenkelse og etterlyser alternativer til prostitusjon.

Jeg ønsker ikke med dette å argumentere for økt bruk av lov, politi og straff som virkemidler i kampen mot prostitusjon og menneskehandel. Prostitusjon er etter mitt syn først og fremst et sosialt problem, som må løses med sosialpolitiske virkemidler. Men prostitusjon er ikke et evigvarende fenomen, prostitusjonens omfang er ikke gitt, og prostitusjon handler som regel om avmakt, fattigdom og manglende handlingsalternativer. For de som selger sex, vel og merke.

Av Olav Lægdene

Nadheim, Senter for kvinner og menn med prostitusjonserfaring

Enøk-pris til rusinstitusjon

Driftsleder Brede Berntsen ved rusbehandlingsinstitusjonen Veslelien får Fjordkrafts Enøk-pris for arbeidet med å redusere energiforbruket på institusjonen.

Prisvinner og driftsleder Brede Berntsen og eierdomssjef i Kirkens Bymisjon Kjell Karlsen.

– I år var det ikke en vanskelig oppgave å finne vinneren. Brede har virkelig skilt seg ut blant de mange andre kandidatene som også var nominerte, sier energi- og miljørådgiver Arild Soldal i Fjordkraft i en e-post.

Brede Berntsen og Veslelien fikk prisen for sitt mangeårige arbeid for å gjøre institusjonen energieffektiv. Selv anslår Berntsen at Veslelien sparer 7–800.000 kroner hvert år på ulike energisparingstiltak.

Kirkens Bymisjon har det siste året arbeidet med å kutte energiforbruket i organisasjonens eie dommer. Med konsulenthjelp fra EvoTek AS og økonomisk støtte fra Aspelin Ramm har Bymisjonen tatt mål av seg om å kutte 24 prosent i energiforbruket i løpet av 24 måneder.

Tekst og foto: Atle Briseid

PMV i nye lokaler

Kirkens Bymisjons flerkulturelle senter i Oslo, Primærmedisinsk verksted (PMV), flyttet nylig fra sitt tidligere tilholdssted på Tøyen til nye lokaler i Motzfeldsgate på Grønland. De nye lokalene ble innviet med åpen dag for alle interesserte. Senteret har de siste årene opparbeidet seg en sentral og viktig rolle hos flere innvandrergupper i byen og har et bredt kontaktnett i det norske samfunnet.

Bli kjent med PMV på www.bymisjon.no/pmv

Tekst: Atle Briseid | Foto: Torstein Ihle

Bymisjonen blogger

Generalsekretær Sturla Stålsett og daglig leder av Bymisjonstiltak på Haugalandet, Arne Valen, er de første som har tatt i bruk den nye bloggen på Kirkens Bymisjons nettside. Bloggerne tar i kortform opp små og store temaer som interesserer dem. Ambisjonen er at flere sentrale personer i organisasjonen skal få sin egen taleplass her.

Følg bloggene på www.bymisjon.no/blogg

Et skattkammer på Bislett

St.Hanshaugen frivilligsentral sitt nye prosjekt «Skattkammeret» får de beste rammer for sitt tilbud om utlån av sportsutstyr: Bislett Stadion! Skattkammeret skal være et sted der alle barn og unge opp til 18 år som bor i eller er tilknyttet St.Hanshaugen bydel kan låne sportsutstyr gratis. Bakgrunnen er at mange barn og unge blir ekskludert

fra sports- og fritidsaktiviteter fordi utstyret som trengs er for dyrt. Med den planlagte utlånsentralen blir det mulig for flere å delta i aktiviteter og lære seg nye sportsgrener. Skattkammeret er blitt mulig ved at et ektepar i forbindelse med sitt bryllup ba om gaver til et slikt formål. Tilbudet åpner senere i vår.

Flere vil testamentere

Stadig flere nordmenn kan tenke seg å testamentere hele eller deler av formuen sin til veldedige organisasjoner. Antall gaver er doblet i løpet av de siste 10 årene.

Det viser en undersøkelse gjort for den uavhengige stiftelsen Soria Moria. 10 prosent av alle privatpersoner som deltok i undersøkelsen, svarer at de kan tenke seg å testamentere deler av formuen til en veldedig organisasjon. I fjor fikk norske organisasjoner til sammen 500 millioner kroner gjennom testamenter.

Kirkens Bymisjons søsterorganisasjon i Sverige, Stadsmissionen i Stockholm, har i mange år fått omkring 30 prosent av de totale inntektene fra testamentariske gaver. I forhold til sammenlignbare organisasjoner i Sverige, er ikke dette uvanlige sifre.

– Vi ser omtrent de samme tallene hos andre hjelpeorganisasjoner, sier testaments- og stiftelsesansvarlig Elisabeth Stuart i Stadsmissionen.

Hun registrerer at organisasjoner som driver langsiktig arbeid innen helse- og sosialsektoren ofte får mer testamentariske gaver enn globale hjelpeorganisasjoner som driver akutt katastrofehjelpe. Hun viser til at relativt nye organisasjoner som Barncancerfondet og Cancerfondet også får mange testamentariske gaver.

– At Stadsmissionen mottar såpass mange testamentariske gaver, kan ha sammenheng med at vi jobber langsiktig og lokalt. Det kan også ha sammenheng med at vi har et kristent verdigrunnlag, men dette er mine spekulasjoner, sier hun.

Stuarts spekulasjon blir bekreftet av Jan Olav Ryfetten i Soria Moria.

– Tradisjonelt har testatorer valgt mellom helse og frelse. Det har i praksis vært å gi til organisasjoner som for eksempel Kreftforeningen eller Frelsesarmeen, sier han.

Ingrid Stange i Formuesforvaltning ser en tendens til at stadig flere vil gi av både sin tid, kompetanse og penger til veldedige formål.

Mer filantropi. Ingrid Stange i Formuesforvaltning tror gaver fra mennesker og bedrifter som gis i levende live, vil utgjøre en større andel av organisasjoners inntekter i fremtiden enn testamentariske gaver.

– Det er ikke alltid lett å arve for mye penger. Derfor velger mange å støtte organisasjoner som har betydd mye i løpet av deres eget liv, eller å opprette fond som barna deres blir involvert i driften av, sier hun.

– *Hva gjør at folk velger én organisasjon fremfor en annen?*

– Følelser! Hvilke organisasjoner man har kjent godt i livet, hvor man tror pengene kommer best til nytte og hvem som arbeider etter samme prinsipper som en selv, sier hun.

Hun ser en tydelig tendens til at flere vil gi også av sin tid.

– Folk tenderer til å ønske å bruke sin kompetanse og gi av både sin tid og sine penger. De ønsker en større innlevelse i det de gir til. Dette utelukker selvfølgelig ikke at folk også i fremtiden vil gi testamentariske gaver, det vil kanskje

smelte sammen, sier hun.

Større forskjeller. Stange viser også til at forskjellene i Norge er blitt større de siste to tiårene. Siden 90-tallet er antallet dollarmillionærer doblet. Det har for noen ført til en overfladisk form for velstand, men også at flere føler ansvar for å gi mer.

– Unge næringslivsledere tenker ikke på testamentariske gaver, men på hva de kan gjøre her og nå. Sosialt entreprenørskap er noe som engasjerer. På dette området ligger jo Bymisjonen langt fremme, sier hun.

Tekst og foto: Atle Briseid

Gir bryllupsgavene til Bymisjonen

Eirik Pettersen og Arnold Jung velger Kirkens Bymisjon som mottaker av gavene i anledning sitt bryllup i august. Foto: Privat

Eirik Pettersen og Arnold Jung ønsker seg ikke gaver i forbindelse med bryllupet i sommer. I stedet oppfordrer de gjestene til å gi penger til Kirkens Bymisjon.

– Vi bestemte oss for at gavene skulle gå til et veldedig formål fordi vi begge er relativt voksne og har det vi trenger. Dessuten er det at vi har det så bra, ikke uavhengig av samfunnet vi lever i. Kirkens Bymisjon gjør et fantastisk arbeid for mennesker som har det vanskelig i samfunnet, sier Eirik Pettersen.

13. august gifter han seg med sin Arnold i Oslo tinghus. Eirik er lege og Arnold jobber innen IT.

– *Hva slags forhold har dere personlig til Bymisjonen?*

– Vi har ikke noe annet forhold enn at vi følger med på hva Bymisjonen gjør gjennom mediene. Dessuten har vi venner som er frivillige medarbeidere, sier han.

Pettersen er spesielt opptatt av Kirkens Bymisjons arbeid blant rusavhengige.

– Jeg synes denne gruppen er dårlig ivaretatt i samfunnet. Det virker som strategien er å jage dem vekk. Kirkens Bymisjon jobber på en annen måte. For eksempel er det fint at de får mulighet til å arbeide, sier han.

– *Tror du gjestene vil gi gaver til Bymisjonen?*

– Noen vil vel insistere på å gi oss gaver, men jeg håper at mange vil følge oppfordringen, sier han.

EN GAVE til livet

En gave til livet, heter brosjyren som er vedlegg til dette nummeret av Bymisjon. Den handler om livsgaver. Muligheten til å bruke egne livsoverganger til å styrke andre. Det kan skje ved anledningsgaver, minnegaver og testamentariske gaver.

– Vi tror mange er glade for å kunne la sin egen livsverdi gå videre på denne måten. Det er blitt mer åpenhet

rundt dette, og folk gir slike gaver med glede – ikke som et offer, sier markedsjef Hans Jacob Torkildsen i Kirkens Bymisjon Oslo.

– *Hvorfor bruke livsanledninger til å gi?*

– Fordi det er meningsfylt og givende i seg selv. Mange av oss opplever at vi har mer enn det vi trenger. Det gir god mening at våre egne livsmarkeringer da kan styrke andres liv. Mange som ikke selv har arvinger, er også glade for å kunne la sitt liv sette spor med en testamentarisk gave.

Alt er i hjertet

Som barn satt hun ved bestefars føtter i Pakistan og lærte høvdingdiplomati. Som innvandrerkvinne i Norge har hun gått fra å være isolert mor i tenårene, til å være myndig og klok rådgiver for muslimske kvinners rettigheter og muligheter.

– For meg sitter alt i hjertet, sier Tahirah Iqbal.

Tahirah Iqbal trives midt i det fargerike Grønland i Oslo. Bruk av tekstiler og hodeplagg er en av debattene hun engasjerer seg i.

Det har tatt tid for både Tahirah og andre muslimske kvinner å våge seg ut og fram i det norske samfunnet. For få år siden ville den 39 år gamle fembarnsmoren helst gå stille i dørene med sin rådgivervirksomhet gjennom bymisjonens «Primærmedisinsk Verksted» – stedet for helse, dialog og utvikling med fokus på kvinne- og familiespørsmål. Det var mange hensyn å ta. Ikke alle hadde tillit til integreringsarbeidet som foregikk. Det vanket advarsler og trusler fra flere kanter. Men nylig var Tahirah deltaker i TV-serien «Det nye landet» og snakket fritt og åpent om sin tilvenning til det norske samfunnet. Hun er blitt sikrere. Respektert. Vi møter henne i en travel hverdag på PMV-senteret der hun har bilder av pakistanske fredspørfiler på veggen. Hun snakker tydelig og tankevekkende om spørsmål som lett når kokepunktet i norske debatter: bruk av hijab, arrangerte ekteskap, ungdomskultur, integrering og kjønnsroller.

Arrangert kan være godt. Hun var selv bare 16 år da hun giftet seg med sin fars fetter. Et «arrangert ekteskap». Tahirahs beretning om sitt eget ekteskap er en fortelling om mange hindre, og lange prosesser for å skape forståelse og tillit mellom de to. Men hun avviser ikke den velmente rådgivningsformen som ligger bak et arrangert ekteskap:

– Jeg tror virkelig at mine foreldre visste best den gangen hva slags mann jeg ville trives med. Han var fremmed for meg, men snill. Han var eldre – og klokere. Han ga meg tid. Hun avviser sterkt at tvang er en god vei til ekteskap. Det bryter også mot Koranens ord, mener Tahirah. Men hun har tro på at en familie kan være gode rådgivere og ledere for et ungt par som skal stifte hjem. Rådene hun fikk handlet om å lytte til mannen. Lenge. Og så startet samarbeidet.

Med denne tradisjonen som bakgrunn er det lett at mange muslimske kvinner opplever isolasjon når de prøver å slå rot i Norge. Selv var hun bare 18 år da hun flyttet til Oslo med sin mann. Hun var gravid og husker de første årene som mørke. Hun vet det meste om å være isolert, misforstått, språkløs og med lite penger i et nytt land.

Da vi fikk barnehageplass fikk jeg mer mulighet til å tenke på meg selv. Jeg fikk også muligheten til å lære norsk.

Norsk på lapper. Den første norskundervisningen var en forsiktig utveksling av norske ord på gule lapper. En barnehageansatt ga henne to ord om dagen, morgen og ettermiddag. Ord for ord lærte hun seg det nye språket.

Men noen videregående utdanning ble det ikke anledning til. Familietsituasjonen – og mannen, tillot ikke det. Nå sier hun at «et papir betyr tross alt ikke så mye».

– Livserfaringen er viktigst, sier Tahirah. Kan du ikke bruke den, får du heller ikke bruk for teoretisk utdanning.

Forstår smerte. Mye av Tahirahs erfaring handler om familierelasjoner. Med en mann som i starten var skeptisk og avvissende til mye i den vestlige kulturen, var det vanskelig

Tahirah Iqbal og tidligere president på Island Vigdis Finnbogadóttir da det islandske miljøet ga Tahirah «Olafia»-prisen 2004 for hennes helse- og utviklingsarbeid i storbyen.

å bli forstått. Han satte strenge grenser for sin kone.

– Alt måtte forklares. Vi er ikke vant til at mannen ikke forstår. Jeg måtte fortelle og forklare alt, og var ofte sint. Forventninger og krav fra andre generasjoner er også vanskelig å endre på.

– Jeg forstår smerte, sier Tahirah. Blikket og noen øyeblikks stillhet viser at hun hadde hindringer bak seg før hun havnet i sin nåværende jobb som «naturlig hjelper» og ansatt rådgiver ved Primærmedisinsk Verksted i Kirkens Bymisjon.

Senteret holder nå til midt i den internasjonale frodigheiten på Grønland i Oslo. Utenfor vinduet klinger det høylydt av unorske stemmer fra gata.

– Det er blitt bedre for kvinner nå, sier Tahirah. Da hun kom hit med noen familiemedlemmer i 1983 gikk det flere måneder før de så en pakistansk kvinne på åpen gate. Nå har de fleste noen å snakke med, kvinnene støtter og lærer av hverandre, mange av dem er godt utdannet før de kommer hit, men det er fortsatt store sosiale utfordringer: – De som bare besøker sin egen familie utvikler seg aldri.

Lov og rett. Sammen med professor og kvinneverettsekspert Shaheen Sardar fra Universitetet i Oslo deltar Tahirah også i dialog-arbeid om kontaktpunktene mellom islamsk rett og norsk lov. Det skjer i PMVs lokaler sammen med muslimske kvinner. Erfaringer, jus og tro drøftes. Tahirah bidrar

med erfaring fra norske systemer og eget liv. – Det skaper ny forståelse hos mange, sier Tahirah og gjentar hvor viktig det er å «ha rettighetene i hjertet».

– *Hvordan kan god integrering skje?*

– Det gjøres ikke med politiske vedtak, men med sosial kontakt der mennesker lever og møter hverandre. Men det er vanskelig særlig for kvinner å finne gode sosiale treffsteder. Hvis vi skal integreres må vi være sammen med norske, men hvor er de? Spør Tahirah – og etterlyser norske kvinner til kulturutveksling, samarbeid og sosialt liv. Hun uttrykker et nesten omvendt intergreringsbilde når hun etterlyser norske innslag blant innvandrere.

– *Hvordan skal våre barn bli integrert når norsk foreldre trekker sin barn ut av skolene fordi det er for mange innvandrerbarn der? spør hun.*

Kvinner og klær. Flere av tidens hissigste debatter er brytningene mellom muslimske tradisjoner og religion – og vestens oppfatning av ytringsfrihet og selvstendighet. Forby hodeplagget hijab? – Nei, ikke i det hele tatt, mener Tahirah. Hun bruker ikke selv det hårdekkende plagget, men trekker gjerne sitt sjal over hodet, når hun synes situasjonen krever det.

– Det handler også om kvinners rettigheter at de skal kunne velge sin klesdrakt, sier hun og forteller om sin egen datter som insisterte på å begynne med hijab allerede som 11-åring.

– Da ba jeg henne tenke seg godt om flere ganger, for våre religiøse skrifter sier at et slikt valg er for livet. Hun valgte det livsvarige hodeplagget.

Tahirah er overbevist om at unge muslimske kvinner selv velger å gå med hijab. Hun tror det er en måte å uttrykke sin identitet på. Muslimske ungdommer vil gjerne være som andre moderne unge, men vil også uttrykke sin tro og sine grenser.

Visumekteskap. Tahirah forteller at mange muslimske jenter er utsatt for misbruk og utnyttelse av utenlandske menn.

– Det handler om en spekulativ måte å skaffe seg norsk opphold og pass på. Unge jenter lar seg sjarmere på f.eks. Facebook og internett, av unge menn som vil bo i vesten.

Menn på mellomopphold i Italia og Frankrike lover «grønne planter og blått hav». Gifter de seg med en kvinne som er født her, trenger de bare tre års visum før de har permanent opphold. Vi har sett at unge kvinner blir lurt inn i slike ekteskap. Asylsøkere kan til og med oppsøke skoler og ungdomsmiljøer på jakt etter jenter, sier Tahirah.

Hun mener at det en oppgave å hjelpe unge jenter til å komme ut av slike ekteskap. – Det er ikke min oppgave å råde folk til å skille seg, slik noen tror, men når vi ser kvinner blir utsatt for mishandling og utnyttelse, og at det også går ut over små barn – da må vi hjelpe kvinner som vil bryte ut.

– *Ungdommen er framtida vår. Det viktigste vi kan gjøre er å bidra til at de har det bra, sier Tahirah, som gir råd til mange unge kvinner.*

Tahirah Iqbal er en tålmodig samtalepartner med talende bilder og stor frimodighet. – Jeg lytter mye, sier hun om sitt rådgiverarbeid. Hun skulle ønske at flere nordmenn også kunne lytte bedre til folk med innvandrerbakgrunn som for lengst oppfatter seg som norske og er stolte av sitt hjemland. Så forteller hun hvordan hun kan bli grepet av nasjonal glede når hun ser ned på Norge fra et fly – men sangen hun nynner inne i seg da er en sang om «pak»-landet, fra Pakistan. Pak betyr ren.

Barnebarnet til den pakistanske landsbyhøvdingen har selv utviklet merkbar personlig autoritet gjennom mange år i Norge. Hun har flere ganger utfordret konservative miljøer, og også vært tett på mennesker som har opplevet trusler og vold. Om hun er redd for sin egen sikkerhet?

– Nei – ingenting skremmer meg.

Tekst: Per Frogner | Foto: Torstein Ihle

På Romerike betyr «arbeidslinja» opptur, læring, ny erfaring og fellesskap.

Kirkevask, flytting og snømåking

Morten og Dag Frode slår av en passiar med arbeidslider Karin Strøm mellom slagene i snøryddinga.

Monica tar innersvingen på støvet i alterringen.

Kontormøbler skal på plass i Helsbyggs nye lokaler.

Kram og tung snø møter sine overmenn.

i arbeidslaget i åtte måneder.
 – Det er kjempefint å ha en god grunn til å stå opp om morgenen. Det betyr mye for meg, sier han idet snøhaugen forsvinner i rekordfart.
 Etter to snøryddingsjobber går han i gang med flytting i Helsebyggs nye lokaler i Lillestrøm sentrum. Når en lang arbeidsdag går mot slutten, trengs det fortsatt en ekstra sjau for å få de siste kontormøblene på plass. Likevel er det bare smil og se; helsearbeiderne stråler fornøyd over sine nye kontorer og arbeidsgjengen kan snart ta kvelden, vel vitende om at de har fortjent lønna si og vel så det. I neste uke står flytting av legevakta for tur...

Tekst og foto: Torstein Ihle

Se flere bilder på
www.bymisjon.no/arbeidslaget

Morgenmøtet er i gang. Siste kaffeskvett er skvist ut av kaffekruset, og foran står dagens økt. I lokalene til Bymisjonssenteret Romerike i Lillestrøm er både arbeidslaget og arbeidslinja samlet for utdeling av dagens jobber. 16 menn og kvinner er klare til innsats.

Den store jobben i dag er flyttingen for Helsestasjonen som skal i nye lokaler. Ellers så skal det ryddes i parkeringsanlegget til Strømmen Storsenter, Volvo Bilila trenger folk til en ryddejobb, det skal vaskes i Rælingen kirke og Leca Rælingen har også etterlyst arbeidskraft fra gjengen. En av de faste oppgavene er også plukke søppel i Lillestrøm sentrum.

– Arbeidslaget og Arbeidslinja har vært en gedigen opptur for oss, og vi har høstet mange gode erfaringer med prosjektet. Fra vi startet i 2007 er det nå 170 personer på våre lister og vi får stadig nye og større oppdrag, forteller Odd Kjetil Valen på Bymisjonssenteret på Romerike.

Etter erfaringene med arbeidslaget, så Valen at en del deltagere hadde potensiale til å gå videre. I samarbeid med NAV startet de Arbeidslinja for åtte-ni personer, som får utfordringer gjennom kurs, medansvar og en sterkere grad

av forpliktelse. De har bl.a. fått kurs i personlig økonomi, jobbsøking, konflikthåndtering og «ta ordet-kurs». I vinter har de også gjennomført et golfkurs og nå klare for «greenen».

– Det som har vært bra med arbeidslinja er at det både har vært jobbing og mange gode kurs. Nå har jeg både lært å kappe store greiner, spille golf, og om ernæring. Jeg har faktisk lagt om kostholdet etter at jeg fikk en datter. Det har også vært veldig godt miljø i gruppa og veldig ålreite ledere, sier Monica Tangen på vei til et vaskeoppdrag i Øvre Rælingen kirke.

Valen tror innsatsen til arbeidstakerne er med på skape et mer ekte bilde av målgruppen både hos folk flest og hos arbeidsgivere.

– Dette er kanskje en av de få mulighetene våre arbeidstakere har for å komme i kontakt med arbeidslivet, og for arbeidsgivere å komme i kontakt med våre arbeidstakere. De fleste her har i utgangspunktet ingen lang, fin CV å vise til. I 2009 hadde vi over 500 private husstander som tok kontakt med oss, sier Valen.

Morten Sæther (også kalt Kongen) har vært med

Trofast som frivillig

Regnskapsmedarbeider Trine Johannesen er alltid med på laget når kantineselskapet Sodexo bidrar med mat og frivillige medarbeidere til Kirkens Bymisjons julaftenfeiring for ensomme, sommerfest for rusavhengige i Børsparken eller juletreffester for personer med psykiske lidelser.

– Det er en glede å få hjelpe til de gangene jeg jobber som frivillig for Kirkens Bymisjon. Vil du ha kaffe?, sier Trine Johannesen (23.) Hun strener gjennom et kontorlandskap de nyansatte helt sikkert går seg vill i de første dagene, og ender opp ved en vegg hvor det står intet mindre enn åtte forskjellige kaffemaskiner. Sodexo, firmaet som Trine til daglig jobber med regnskap for, slipper nok ikke opp for kaffe med det første. De driver over 70 kantiner i Osloregionen.

Inspirerer andre. Minimum fire ganger i året, blant annet ved sommerfesten for rusavhengige i Børsparken og juletreffesten på Aktivitetshuset Prinsen, står Sodexo for mat og frivillig arbeid. Og da er Trine Johannesen en av dem.

– Jeg melder meg hver gang jeg får muligheten, og hver gang jeg kommer tilbake og forteller om alle menneskene jeg møtte og hvor hyggelig det er, sier alle at de også vil bidra. Her treffer jeg jo mennesker jeg aldri ser ellers. De delene av samfunnet en liksom bare har i øyekroken hver gang man går av toget på Oslo S, sier hun. Den første gangen Trine jobbet som frivillig for Bymisjonen, var julaften i Trefoldighetskirken i 2007. Da ble hun med sin mor, sin bror og en onkel som alle fortsatt jobber

som frivillige.

– Jeg visste ikke at det var noe som het frivillig arbeid før jeg begynte i Sodexo, sier hun.
– Jeg møter aldri så mye takknemlighet som de gangene jeg jobber som frivillig. Og i grunnen er det veldig lite jeg bidrar med. Det er en stor glede for meg, ironisk nok, å se at det ikke er så mye som skal til for å utgjøre en liten forskjell. Tror ikke vi bidrar med noen varig forskjell, men det virker i hvert fall som akkurat den dagen kan bli litt bedre for brukerne som møter opp. Det er kanskje ikke jeg som burde føle glede sier Trine. Mer får hun ikke sagt, for rett utenfor vinduet på kontoret hennes passerer to ambulanser.

Kirkens Bymisjon er avhengig av frivillige medarbeidere for å drive over 40 tiltak og institusjoner i Oslo. Og mange ønsker å bidra. Rett før jul måtte St. Hanshaugen frivilligsentral takke nei til interesserte for Lys i mørke-aksjonen.

– Da er pågangen av frivillige nesten for stor, sier Sunniva Sved Johnson ved St. Hanshaugen frivilligsentral, som i tillegg til å skaffe frivillige til aktiviteter i bydelen, også rekrutterer frivillige medarbeidere til Bymisjonens virksomheter.

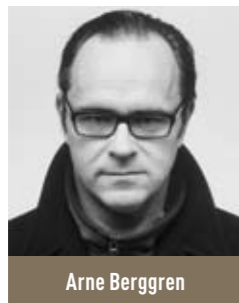
Der ønsker de alltid flere frivillige velkommen. Behovet er stort. Til sammen er det nesten 200 frivillige i bydelen St. Hanshaugen. På Stovner frivilligsentral har 15 nye meldt seg som frivillige. Sentralen er samlokalisert med en barnehage, et kulturhus og en helsestasjon, så de trenger ikke gjøre spesielle tiltak for å gjøre seg synlige. Men hvem er det egentlig som melder seg som frivillig?

– Svært få unge. Ellers er det jevnt fordelt mellom kjønnene av de til sammen 100 frivillige i bydelen, sier konsulent Gunn Camilla Stang.

– Men det kunne ha vært spennende å få flere unge. Som frivillig i Stovner kan man blant mye annet gå dagravn – «natteravn om dagen» – på f.eks. skoleveier og t-banestasjoner.

Tekst: Håkon Preus | Foto: Torstein Ihle

– Jeg møter aldri så mye takknemlighet som de gangene jeg jobber som frivillig, sier Trine Johannesen. Hun deltar blant annet ved Bymisjonens hagefest for rusmiljøet, i Børsparken.

Arne Berggren

Arne Berggren er forfatter og dramatiker. Han skriver for tv, teater og bøker. Han er også en kjent stemme som kåsør og kommentator i NRK radio. I gjestespalten "ÆresOrd" møter du en fast gruppe skribenter som gir oss tanker og innspill fra egen erfaring og bakgrunn. Gjestekvartetten som veksler mellom å ta ordet er Arne Berggren, Ingeborg Gjørum, Jan Christian Nielsen og Asta Busingye Lydersen.

Helt unormalt

Jeg husker Fru Mørk oppe ved tavlen. Hun tegnet Gausskurven. Normalfordelingen. Alt, ihvertfall det aller meste, fordelte seg som i Gausskurven. Noe var mer normalt enn noe annet. Det var mer normalt å få G enn å få Ng. Såvidt jeg husker var det omtrent like uvanlig å få karakteren S som karakteren Lite godt. Du hadde på en måte dotømmere på venstre side, så steg kurven opp til et fjell av industriarbeidere og funksjonærer, før den sank ned på høyre side, og der hadde du direktører, skipsredere, godseiere, og helt ytterst til høyre fant du Kongen. Det var mindre normalt å være Konge enn å være industriarbeider, for å si det med Gausskurven. Ut av Gausskurven kunne du også se at 20 prosent av befolkningen kontrollerte 80 prosent av rikdommen i landet, tror jeg. Eller at 20 prosent av landene i verden brukte 80 prosent av ressursene. Noe sånt noe. Verden var enkelt fordelt i utgangspunktet. Oversiktlig. På seksti- og syttitallet var noe mer normalt enn noe annet. Det var unormalt å være svart. Det var unormalt å være homo. Det var unormalt å være fattig. Omtrent like unormalt som å være rik. Hvis vi antok at noen var homo, pekte vi og lo og ropte slemme kallenavn. Hvis noen manglet et bein eller hadde et kromosom for mye, ble de aller helst stuet bort på institusjoner. En av gutta i klassen hadde en bror som var mongo, som vi kalte det da, og som fikk være med i bursdagsselskapet. Ikke vellykket integrering, for å si det forsiktig. Vi var ikke veldig tolerante. Det var et sjokk kanskje, når det som var unormalt utover åttitallet ble mer synlig og vanlig enn vi var vant til, når det ikke levde sitt liv bak høye gjerder lenger, enten det var skipsredere øverst i Holmenkollen eller folk med et kromosom for mye. Kjente mennesker stod frem som homo, folk med downs opptrådte på tv i beste sendetid lørdag, og det var lov å stille rikfolk spørsmål og til og med etterforske og straffeforfølge dem for å skjule penga sine i utlandet. Det uvanlige var ikke fullt så uvanlig lenger. Vi ble vel mer tolerante.

Og de som ble stående synlig utenfor, integrerte vi bare, så forsvant de igjen i mengden. Men jo mer vi integrerte, jo mer det unormale ble gjort vanligere, desto oftere ble vi konfrontert med fordommene våre. Og det er noe magisk med språket. Gjennom ordene røper vi oss. Men språket det kan byråkrater bestemme over. Og dersom vi forbyr noen ord, forsvinner kanskje det som kan føles leit og trist og urettferdig for godt? Handicap forbinder vi med tiggung, så da kan vi kalle det funksjonshemmet. Mongoloid er ikke bra, for det blir fort mongo, og det vil ingen være. Ikke neger heller. Ikke albino, og for ikke så lenge siden fikk jeg kjeft fordi jeg skrev en tekst der jeg brukte ordet diabetiker – for som de sa i det som en gang het Diabetikerforbundet – ingen er en diagnose. Man er ikke diabetiker, men man har fått en diagnose. Du er jo ikke Røde Hunder eller meslinger, er du vel?

På et eller annet tidspunkt gikk kampen for toleranse overfor det som var unormalt, kampen for at alle mennesker skal være like mye verdt, over i kampen for å redefinere den såkalte virkeligheten. Hvis du sier at det er unormalt å være homo, kan du få deg en på trynet. Men det er faktisk unormalt å være homo, lam, arbeidsløs, tigger, pakistaner, diabetiker, svart. I hvert fall i Norge. Like unormalt som å være utenriksminister fra Oslo Vest, Kronprins eller verdensmester i sjakk. Noen var smarte og ville gjøre det umulig å si at noe var mindre normalt enn noe annet,

fordi mindre normalt kunne oppfattes som mindreverdig og utenfor den store sosialdemokratiske flokken. Likhets-tanken tok så overhånd at vi innførte flertallets diktatur uten å tenke oss om, og sakte, men sikkert glemte vi Gausskurven og at det er helt normalt og ikke være helt normal. Noen fikk oss til å tro at unormal er det samme som unaturlig. Gjennomsnitt og flertall kan være farlige greier sammen.

Jeg er for tanken om at alle skal kunne leve i en lykkelig i en kjernefamilie og ha to og en halv unge og hund og gå Birkebeineren, hvis de vil. Men alt kan ikke være en menneskerett, og alt må ikke bli så «normalt» at det virker som en plikt. Vi blir ikke mer tolerante av at alt defineres som helt normalt. Vi må ikke integrere så systematisk at vi til slutt tror alle funksjonshemmede kan delta i 71 grader nord, eller at alle som er homo drømmer om to og et halvt barn og ekteskap. Alle kan ikke være som alle. Jo mer vi «normaliserer» og integrerer, desto vanskeligere blir det kanskje å velge seg vekk fra eller befinne seg utenfor gjennomsnittet? Og vi må ikke glemme at det er i møtet med det skjeive, rare, det unormale, det du ikke forstår, det du ikke uten videre kan akseptere, at du møter deg selv. Selv det intolerante må få ha sin plass i mennesket. Det er det som er å være menneske. Jobbe med seg selv i møtet med Den Andre.

Tekst: Arne Berggren | Illustrasjon: Anne Kari Ødegård

Ole Paus-suksess på Møtestedet

Ole Paus var nylig tilbake på kafeen Møtestedet i Skippergata, der han spilte inn sin stemningsfulle juleplate for et par år siden. Denne gangen møtte han gjestene i den fullsatte kafeen for rusavhengige med et utvalg av sine egne viser, mange av dem godt kjent fra flere av gjestene. Deler av kvelden ble som en ønskekonsert med gjensidig og god kontakt mellom artist og publikum. Kulturkvelden inneholdt også en kunnskapsquiz der mange viste at de er godt orientert i ferske avisbunker.

Foto: Arkiv

Flere nye brukere på Aksept

Kirkens Bymisjons senter for alle berørt av hiv, Aksept, registrerte i fjor 60 nye brukere. Totalt var 1049 personer registrert som brukere av senteret ved utgangen 2009, enten som pårørende (289) eller vanlig bruker (760). Brukerne på Aksept utgjør en svært variert gruppe.

De siste årene har senteret sett en klar økning av brukere med migrasjonsbakgrunn. At denne gruppen tar kontakt og oppsøker Aksept, bekrefter at tilbudet er etterspurt og at tilnærmingen er kulturtilpasset.

Jeg griper sjansen

jeg står her og ser utover
verden ligger ved mine føtter
alt der ute venter på meg
bare på meg
hindre og glede
smerte og lykke
liv og død
alt er klart
tør jeg hoppe ut i alt det?
tør jeg ta sjansen?
sjansen på å mislykkes, såres?
ja
for jeg vet om alt det gode
der ute
og jeg vil ha alt det i livet mitt
alle motgangene og medgangene
jeg er klar til å leve
jeg hopper uti det
blir du med?

V.F.- ungdom som har gått til samtaler
hos Robust, et forebyggende tiltak for barn,
unge og deres familier. (Personen på bildet
er ikke identisk med forfatteren av diktet.)

Byblikket

Bilder handler om å fryse tiden.
Det lille øyeblikket når tiden stopper.

Foto: Torstein Ihle